

Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина

Міждисциплінарна курсова робота

на тему:

**«ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ КОНТЕКСТ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ
ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ»**

Студент(ка) 4 курсу, групи МЕСЕ-41

Тихун К. О.

Галузь знань: 0305 Економіка і підприємництво

Напрямок підготовки: 6.030503 Міжнародна економіка

Фахове спрямування: Міжнародна економіка

Керівник:

д.е.н., професор

Савельєв Є. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

План

Вступ

Розділ 1. Теоритичні основи функціонування інвестиційного процесу

1.1 Загальна характеристика механізму інвестування

1.2 Політика міжнародних фінансових інституцій в інвестиційному процесі

Розділ 2. Стан сучасного розвитку інвестування міжнародними фінансовими інституціями

2.1 Механізми роботи міжнародних фінансових організацій та проблемний аспект їх співпраці з країнами

2.2 Аналіз інвестицій міжнародними фінансовими організаціями

Розділ 3. Роль міжнародних фінансових інституцій в інвестиційному процесі

3.1 Перспективи співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями

Висновки

Список використаних джерел

Вступ

Актуальність теми дослідження. В умовах макроекономічної нестабільності країн, що сформувалася на тлі фінансового-економічної кризи, політичної нестабільності і світі та слабкими темпами розвитку країн з перехідною економікою, найбільшої актуальності набуває діяльність міжнародних фінансових організацій в напрямку стримування негативних економічних процесів.

Саме вони, у процесі включення у світовий валютно-фінансовий простір усі групи країн, формують сталі і системні зв'язки між ними, які виходять за межі суто валютно-фінансових і розвиваються як економічні в цілому. На сьогоднішній день основна проблема полягає в тому, що роль окремих груп країн у цьому процесі визначається міжнародними фінансовими організаціями, оскільки вони перебирають на себе функції створення рамкових умов світового економічного порядку, зокрема валютного, акумулювання у світовому масштабі тимчасово вільних валютних коштів і їх розподіл між країнами-позичальниками.

Україна, як країна з транзитивною економікою, є на сьогодні найбільш незахищеною від ринкової кон'юнктури яка склалася під тиском не лише економічних факторів, а й від політичних питань кінця 2013 та початку 2014 року. Значний економічний потенціал країни на сьогодні частково реалізується саме за допомогою тісної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями в багатьох напрямках. Виходячи з вищезазначеного, актуальним є дослідження особливостей відносин України з даними організаціями з огляду на сучасну ситуацію в світовій економіці та аналіз перспектив побудови оптимального сценарію співпраці в майбутньому.

Метою курсової роботи є вияв основних особливостей та перспектив співпраці та політики країн з міжнародними фінансовими інституціями.

В ході написання курсової роботи було виконано такі завдання:

- визначити загальну характеристику механізму інвестування;

- охарактеризувати політику міжнародних фінансових інституцій в інвестиційному процесі;
- проаналізувати механізми роботи міжнародних фінансових організацій та проблемний аспект їх співпраці з країнами;
- проаналізувати інвестиції міжнародними фінансовими організаціями;
- дослідити перспективи співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями

Об'єктом дослідження є вплив міжнародних фінансових інституцій на економічний розвиток країни.

Предметом дослідження є сучасні особливості співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями.

Під час написання курсової роботи були використані такі **методи**:

- індукції (аналіз факторів впливу на діяльність міжнародних фінансових організацій та виявлення загальних перспектив їх функціонування);
- аналізу та синтезу (виокремлення функцій міжнародних фінансових організацій на міжнародному ринку та дослідження механізму їх роботи);
- наукової абстракції (прогнозування економічних явищ та можливих тенденцій у діяльності міжнародних фінансових організацій);
- статистичні методи (розрахунок фінансової сторони відносин між Україною та міжнародних фінансових організацій).
- табличні та графічні методи (наочне представлення основних даних, що відображають тенденцію співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями України).

Інформаційною базою роботи стали праці українських та зарубіжних вчених, інформація з статистичних вісників, статистичні дані з офіційних сайтів України та міжнародних фінансових організацій, закони України.

Розділ 1. Теоретичні основи функціонування інвестиційного процесу

1.1 Загальна характеристика механізму інвестування

Інвестиційний ринок у сучасній ринковій економіці є одним із найважливіших сегментів загального ринку. Це складний механізм, що поєднує велику кількість виробничих, комерційних, фінансових, інституціональних та інформаційних структур, що взаємодіють в інвестиційній сфері на основі розгалуженої системи норм інвестиційного бізнесу.

Інвестиційний ринок (ринок інвестицій та ринок інвестиційних товарів) - це сукупність економічних відносин, які складаються між продавцями та споживачами інвестиційних товарів та послуг, та об'єктів інвестування в усіх його формах [3].

Ринок інвестицій (обмін інвестиціями) характеризується пропозицією інвестицій (або пропозицією інвестиційного капіталу) з боку інвесторів, що виступають у цьому випадку як продавці, та попитом на інвестиції і боку потенційних учасників інвестиційної діяльності, які виступають у ролі покупців інвестицій (інвестиційного капіталу).

На практиці існує два види інвестиційного попиту: потенційний та конкретний.

Потенційний попит виникає за відсутності намірів суб'єктів господарювання за наявності доходу (прибутку) направляти його на інвестування. Такий попит називають формальним і він виконує роль інвестиційного потенціалу - джерелом для майбутніх інвестицій.

Конкретний попит (пропозиція капіталу) - характеризується конкретною реалізацією намірів суб'єктів інвестиційної діяльності на ринку.

Необхідною умовою, властивою ринковим відносинам конкурентного типу, при відносно стабільному інвестиційному попиті є випереджаючий розвиток інвестиційної пропозиції.

Врівноваження інвестиційного попиту та пропозиції проходить через механізм ціноутворення, який виникає та діє тільки в умовах вільних конкурентних ринків, які передбачають організацію обміну товарами на основі врівноваженого попиту та пропозиції. Наприклад, інвестиційний попит на конкретний об'єкт вкладання перевищує пропозицію. В умовах конкурентного ринку це, своєю чергою, обумовить підвищення цін певного інвестиційного товару, а висока ринкова вартість інвестиційного товару є свідченням його привабливості щодо найбільшої віддачі інвестицій. З іншого боку, переливання капіталу (інвестицій) у певну "ефективну" точку інвестиційної сфери призведе у кінцевому підсумку до розширення цього інвестиційного товару і відповідного зниження його ціни.

Купівля-продаж капіталу на ринках інвестицій здійснюється, виходячи з розрахунку отримання доходу у майбутньому, який перевищує рівень доходу на сьогодні. Тимчасово абстрагуючись від процесів перетворення можна записати формулою:

$$I(I_G, I_M, I_F, I_{NM}) \dots D_i \quad (1.1.)$$

де $I(I_G, I_M, I_F, I_{NM})$ - інвестиції у грошовій, матеріальній, фінансовій та нематеріальній формах;

D_i - дохід від інвестиційної діяльності.

У момент реалізації інвестицій (продажу інвестиційного капіталу) на ринку їм протистоїть ринок інвестиційних товарів або об'єктів інвестиційної діяльності. Ці товари неоднорідні та можуть існувати як у грошовій, так і в матеріально-речовій формі. Основним фактором, який визначає масштаби функціонування інвестиційних товарів є їх сукупна пропозиція, що породжує інвестиційний попит. Тобто виробництво інвестиційних товарів приносить доходи, які створюють попит відповідно до виробленої вартості. Однак тотожність інвестиційного попиту та пропозиції витримується лише у масштабах ринку загалом.

Індивідуальні (конкретні) попит та пропозиція можуть не збігатися. Диспропорції попиту та пропозиції регулюються ринком інвестиційних

товарів через реакцію цін та надлишок або нестачу цього виду товару. Операції на ринках інвестиційних товарів можна записати у вигляді такою формули:

$$I (I_G, I_M, I_f, I_{NM}) \cdot IT \dots D_i \quad (1.2)$$

де $I (I_G, I_M, I_f, I_{MI})$ - інвестиції у грошовій, матеріальній, фінансовій та нематеріальній формах;

IT - інвестиційний товар;

D_i - дохід від інвестиційної діяльності.

Запропонована формула означає, що інвестування (вкладення) інвестицій (I_G, I_M, I_f, I_{NM}) - IT) через певний період часу дає дохід (D_i),

Ринок інвестиційних товарів є найважливішим проявом ринку реальних інвестицій, оскільки інвестиційні товари є тією частиною засобів виробництва, яка прямо пов'язана зі створенням усіх видів продукції, що мають конкретну корисність. Ринок інвестиційних товарів є дуже перспективним і вигідним напрямом інвестиційної діяльності. Вкладення капіталу в інвестиційні товари як найважливіший фактор виробництва характеризується відносно швидкими строками окупності порівняно з інвестиціями та нерухомістю, а також меншим ризиком, на відміну від вкладень у нематеріальні активи [10].

Об'єктами ринку інвестиційних товарів є знову створювані та модернізовані основні й оборотні фонди, що поєднують об'єкти рухомого майна: машини й устаткування; вимірювальні та регулюючі прилади; обчислювальну техніку та транспортні засоби; інструменти та матеріали тощо. Оскільки існує велика кількість різновидів інвестиційних товарів, то можна виділити і кілька видів ринку інвестиційних товарів. Однак цей розподіл є досить умовним, оскільки не існує єдиною критерію класифікації, що може бути або більш узагальненим, або більш деталізованим.

Функціональна складова інфраструктури інвестиційного ринку - це фінансово-кредитні інститути та сервісні організації, які здійснюють спеціалізовану діяльність з:

- ◆ залучення тимчасово-вільних коштів на фінансування інвестиційних проектів;
- ◆ створення правових, економічних та організаційних умов для сталого розвитку приватного підприємництва;
- ◆ співробітництва з міжнародними, іноземними та українськими організаціями у питаннях розвитку підприємництва;
- ◆ забезпечення проведення техніко-економічних експертиз програм та проектів підприємницької діяльності та вирішення питань;
- ◆ консультаційної підтримки підприємців з юридичних питань, ведення бухгалтерської звітності, оподаткування та пошуку ефективних джерел фінансування;
- ◆ страхування інвестиційних ризиків;
- ◆ сприяння становленню ринкових відносин в Україні через створення, підтримку та розвиток малих та середніх приватних підприємств тощо.

Інформаційна складова інфраструктури інвестиційного ринку містить ділові видання, Інтернет-сайти рейтингових систем привабливості підприємств тощо.

1.2 Політика міжнародних фінансових інституцій в інвестиційному процесі

Наднаціональна координація міжнародних фінансів здійснюється міжнародними та регіональними валютно-фінансовими інституціями, які створюються на базі багатосторонніх угод між державами. Поява міжнародних фінансових інституцій була спричинена такими подіями у світовій економіці:

— посиленням інтернаціоналізації господарського життя, агресивним розвитком транснаціональних корпорацій і транснаціональних банків, діяльність яких вийшла за межі національних економік;

— розвитком міждержавних форм регулювання валютно-кредитних і фінансових зв'язків як складової регулювання міжнародних економічних відносин;

— посиленням нестабільності світової економіки, у тому числі валютної системи та світових ринків капіталів.

Загальні цілі діяльності міжнародних фінансових інституцій такі:

— стабілізація світового господарства й міжнародних фінансів на основі об'єднання зусиль світового співтовариства;

— здійснення міждержавного валютного і кредитно-фінансового регулювання;

— розроблення і координація стратегії і тактики міжнародної валютної і кредитно-фінансової політики.

Отже, мета діяльності міжнародних фінансових інституцій — сприяння розвитку зовнішньої торгівлі й міжнародного та регіонального валютно-фінансового співробітництва, підтримання рівноваги платіжних балансів країн, що входять до них, регулювання курсів їхніх валют, надання кредитів цим країнам та гарантування приватних позик за кордоном.

Найважливішу роль серед міжнародних фінансових інституцій відіграють так звані Бреттон-Вудські інститути — Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, які є важливою ланкою сучасної інституціональної структури міжнародних валютних відносин. Свою назву вони отримали від назви американського містечка Бреттон-Вудс, де у 1944 р. проходила міжнародна валютно-фінансова конференція, на якій і було прийнято рішення про заснування цих двох установ.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) — міжнародна наднаціональна валютно-кредитна організація, що має статус спеціалізованої представницької установи ООН [20].

Функціонування МВФ регулюється Статтями Угоди — документом, який виконує роль статуту. Статтями Угоди закріплено основні цілі створення МВФ:

- розвиток міжнародного співробітництва у валютній сфері через механізм консультацій з міжнародних валютно-фінансових проблем;
- сприяння розширенню та збалансованому зростанню міжнародної торгівлі, підтриманню високого рівня зайнятості та реальних доходів;
- забезпечення стабільності валютних курсів, недопущення конкурентного знецінення валют;
- допомога у створенні багатосторонньої системи платежів за поточними операціями між країнами-учасницями, усунення валютних обмежень, які гальмують розвиток світової торгівлі;
- надання кредитів країнам-учасницям в іноземній валюті для вирівнювання платіжних балансів.

Таким чином, метою створення МВФ було сприяння міжнародному валютному співробітництву та стабілізації валют, створення багатосторонньої системи платежів і розрахунків, підтримування рівноваги платіжних балансів країн — членів Фонду, вжиття системи заходів, спрямованих на регулювання валютних курсів, підвищення ступеня конвертованості валют, надання короткострокових кредитів країнам — членам Фонду для покриття тимчасового дефіциту їхніх платіжних балансів, на ліквідацію валютних обмежень, організацію консультативної допомоги з фінансових і валютних питань. Отже, МВФ у своїй діяльності поєднує функції регулювання, фінансування, нагляду та консультування держав-членів у сфері валютно-фінансових відносин.

Ресурси МВФ використовуються у межах певної політики та розроблених механізмів і відповідно до статутної діяльності, що охоплює три основні напрями.

1. Кредитування з метою надання фінансової допомоги окремим країнам, яке здійснюється з різними цілями, у різних формах та на різних умовах. Зокрема воно включає кредитування для потреб вирівнювання платіжного балансу, компенсаційне фінансування та допомогу найбільш бідним країнам. Виділення кредитів залежить від трьох основних чинників: потреби

в ресурсах для вирівнювання платіжного балансу, квоти країни та виконання вимог Фонду. Кредит надається поетапно, що дає змогу Фонду контролювати ефективність його використання і дотримання відповідних вимог, проте спричиняє послаблення у певній мірі економічного суверенітету країни.

2. Регулювання міжнародних валютних відносин з метою узгодження валютної політики країн — членів Фонду. МВФ встановлює певні валютні обмеження: країни — члени Фонду не можуть без його згоди вводити обмеження за платежами і переказами з поточних міжнародних операцій, використовувати дискримінаційні валютні засоби, застосовувати систему кількох видів валютних курсів.

3. Постійний нагляд за світовою економікою з метою систематизації інформації як у цілому по світовій економіці, так і стосовно окремих країн. На підставі аналізу цієї інформації розробляються середньострокові економічні прогнози, які дають можливість координувати макроекономічну політику країн — членів Фонду. Зокрема МВФ детально аналізує податкову, грошово-кредитну і валютну політику та стан платіжних балансів країн. На основі цього аналізу готуються певні рекомендації країні щодо вироблення та коригування економічної, фінансової та валютної політики.

Володіючи значними грошовими ресурсами й відповідною інформацією, МВФ може впливати як на міжнародний, так і на національний економічний та фінансовий розвиток будь-якої країни.

Група Світового банку є другою за значенням фінансовою інституцією у системі міжнародних фінансів. Світовий банк — багатостороння кредитна організація, яка складається з п'яти тісно пов'язаних між собою установ, що входять у систему ООН, загальною метою яких є надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою за рахунок розвинутих країн. Проте вони мають спільне керівництво — президент МБРР одночасно є президентом МАР, МФК і БАТІ. Членства у МАР, БАТІ, МЦРІС або МФК набуває тільки країна — член МБРР.

Світовий банк як один зі спеціалізованих фінансових інститутів ООН має загалом сприяти виконанню стратегічного завдання: інтегрувати економіку всіх країн-членів із глобальною системою господарювання і таким чином сприяти економічному розвитку країн-членів шляхом залучення ресурсів з розвинутих країн до країн, що розвиваються, зменшенню бідності і підвищенню якості життя у країнах "третього світу". Разом з тим на кожен установа Світового банку покладено конкретні завдання. Наприклад, МБРР кредитує уряди країн з середнім рівнем доходу (країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою), а МАР кредитує найбідніші країни світу; МФК координує питання інвестування приватного сектору країн, що розвиваються, а БАТІ надає гарантії від некомерційних ризиків іноземним інвесторам, що вкладають кошти у країни, що розвиваються, і є членами Світового банку. МЦРІС забезпечує сприяння потокам міжнародних інвестицій шляхом надання послуг з арбітражного розгляду та врегулювання спорів між урядами та іноземними інвесторами, здійснює консультування, наукові дослідження, збирає інформацію щодо інвестиційного законодавства у різних країнах [14].

Головною складовою групи Світового банку є Міжнародний банк реконструкції та розвитку, який на початку своєї діяльності мав згідно з його Статутом надавати потерпілим від війни країнам довгострокові кредити для відбудови їхньої економіки, а також гарантувати приватні інвестиції за кордоном. Основні напрями діяльності МБРР:

- створення сприятливих умов для виробничих інвестицій;
- стимулювання міжнародних довготермінових капіталовкладень;
- сприяння реконструкції та розвитку економіки, конверсії військової економіки в цивільну;
- гарантування приватних зарубіжних інвестицій. До джерел фінансових ресурсів МБРР належать:
 - статутний капітал, який формується шляхом підписки країн-членів на акції МБРР у межах встановлених квот. Квоти кожної країни

визначаються відповідно до її економічного потенціалу та виходячи з її квоти у МВФ;

— залучення коштів шляхом випуску облігаційних позик, за рахунок яких формується більша частка фінансових ресурсів Банку. МБРР здійснює операції з продажу своїх облігацій у понад 100 країнах світу і є найбільшим позичальником на світових ринках капіталу;

— резервний фонд, який утворюється за рахунок банку.

Здійснення кредитної діяльності МБРР відбувається за принципами, зафіксованими у Статтях Угоди. Метою надання позик є стимулювання економічного зростання країни-позичальниці. Позики надаються на 15—20 років і мають п'ятирічний пільговий період. Відсоткова ставка за позиками змінюється кожні шість місяців і орієнтується на рівень відсоткових ставок міжнародних ринків позикового капіталу. Відсоткова ставка залежить також від наявних у Банку коштів, які надходять від продажу облігацій МБРР на світових ринках капіталу, від нерозподіленого прибутку, погашення раніше наданих позик та додаткових пожертвувань економічно розвинених країн.

Основним джерелом формування фінансових ресурсів МАР є внески економічно розвинених країн, а також частково прибутки МБРР і повернені кредити. Таким чином, ця інституція фактично забезпечує прямий перерозподіл ресурсів на рівні світової економіки між економічно розвиненими країнами і найбільш розвинутими країнами "третього світу".

Міжнародна фінансова корпорація надає кредити високорентабельним підприємствам країн, що розвиваються (причому, на відміну від МБРР, без гарантій урядів відповідних країн), строком від 5 до 15 років. Позики надаються на ринкових умовах, але більш пільгових, ніж, наприклад, банківськими установами. Кредитування здійснюється на засадах спільного фінансування — частка кредитів МФК не може перевищувати 25 % вартості проекту. Крім того, МФК може здійснювати прямі інвестиції шляхом придбання пакета акцій, а не більше 35 %.

Фінансові ресурси МФК формуються з різних джерел. Власними є статутний капітал, внески членів, відрахування від прибутків, кошти від повернених кредитів* Проте найбільшу частку становлять ресурси, які формуються за рахунок запозичень на міжнародних фінансових ринках (до 80 %) та кредитів МБРР.

Банк міжнародних розрахунків (БМР) став першою в історії міжнародною фінансовою інституцією, на основі міжурядової угоди шести країн (Бельгії, Великої Британії, Італії, Німеччини, Франції та Японії) і конвенції цих держав зі Швейцарією. Первинною метою створення Банку було врегулювання проблеми німецьких репарацій за результатами Першої світової війни. Нині Банк міжнародних розрахунків — спеціалізований міждержавний фінансовий інститут, який виконує функції центрального банку для більшості національних центральних банків європейських країн (надає їм допомогу в управлінні власними валютними резервами й інвестиціями) та об'єднує на акціонерній основі частину їхніх фінансових ресурсів.

Отже, міжнародні фінансові інституції відіграють важливу роль у світовій економіці: забезпечуючи концентрацію і перерозподіл фінансових ресурсів, вони сприяють надійному функціонуванню національних фінансових систем, а їх кредити є важливим джерелом фінансування країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою. Більше того наростання процесів інтеграції, інтернаціоналізації та глобалізації господарського життя зумовлює як посилення ролі наявних міжнародних організацій та фінансових інституцій, так і створення нових, що, у свою чергу, веде до підвищення рівня централізації фінансових ресурсів, збільшення як їхніх обсягів, так і багатовекторності міжнародних фінансових потоків.

Розділ 2. Стан сучасного розвитку інвестування міжнародними фінансовими інституціями

2.1 Механізми роботи міжнародних фінансових організацій та проблемний аспект їх співпраці з країнами

Станом на 2015 рік Україна є членом 68 міжнародних організацій, які впливають на стан безпеки країни, економіку, валютний ринок, охорону здоров'я, видобуток корисних копалин, митне регулювання і так далі. Щодо конкретно обраної тематики, то хотілося б виділити організації які впливають на економіку країни прямо за рахунок інституційних проектів (МБРР та ЕБРР), та організації які реалізують свою діяльність саме через вплив на державу а особливо на підтримку платіжного балансу країни (МВФ).

Відносини України з міжнародними фінансовими організаціями (далі МФО) має тактичний і стратегічний інтерес, як з боку України, так і з боку її партнерів [11].

Тактичний, короткостроковий інтерес України і інтереси МФО в цілому сходяться, тому що спрямовані на швидке входження нашої держави в світове панування без значних соціальних потрясінь, які можуть призвести до революційного сплеску і повернення до командно-адміністративної системи.

Україна на сьогоднішній день співпрацює з такими (але не виключно) міжнародними фінансовими організаціями як:

- Світовий банк;
- Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР);

- Міжнародна асоціація розвитку (МАР);
- Міжнародна фінансова корпорація (МФК);
- Багатостороннє агентство по гарантуванню інвестицій (БАГІ);
- Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів (МЦВІС).

Як відомо основною проблемою співпраці з МФО є заборгованість перед ними. На сьогоднішній день заборгованість України можна розділити на зовнішній борг перед МФО та за іншими секторами економіки (рисунок 2.1)

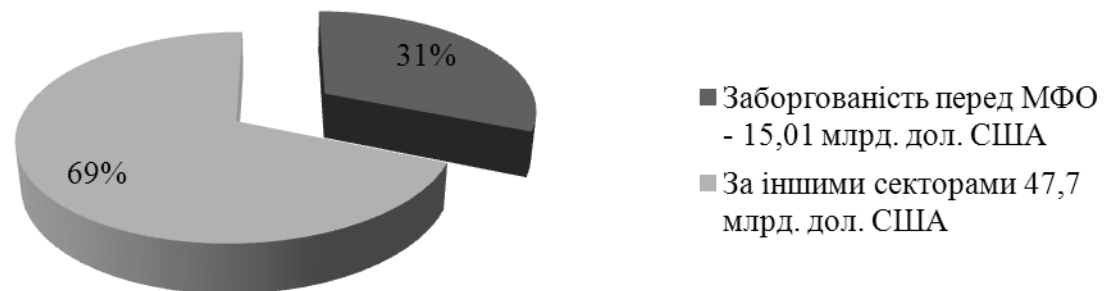

Рис. 2.1 – Зовнішній борг України, 2015-й рік

Отже виходячи з даних наведених на рисунку 2.1 необхідно зазначити, що досить суттєву частку зовнішньої заборгованості України займає саме заборгованість України перед міжнародними фінансовими організаціями, а саме – 31%. Отже необхідно розглянути співпрацю з найбільш-впливовими фінансовими організаціями для України. Однією з них є МБРР.

Сьогодні МБРР – найбільша у світі організація, що фінансує освіту та заходи, спрямовані на охорону здоров'я. Статутний капітал МБРР формується шляхом підписки держав-членів на його акції. Підписка України становить 10 908 акцій із загальної суми 1 581 724 акції, тобто Україна має 0,7 % голосів. Відносини України з МБРР охоплюють три типи програм (рисунок 2.2).

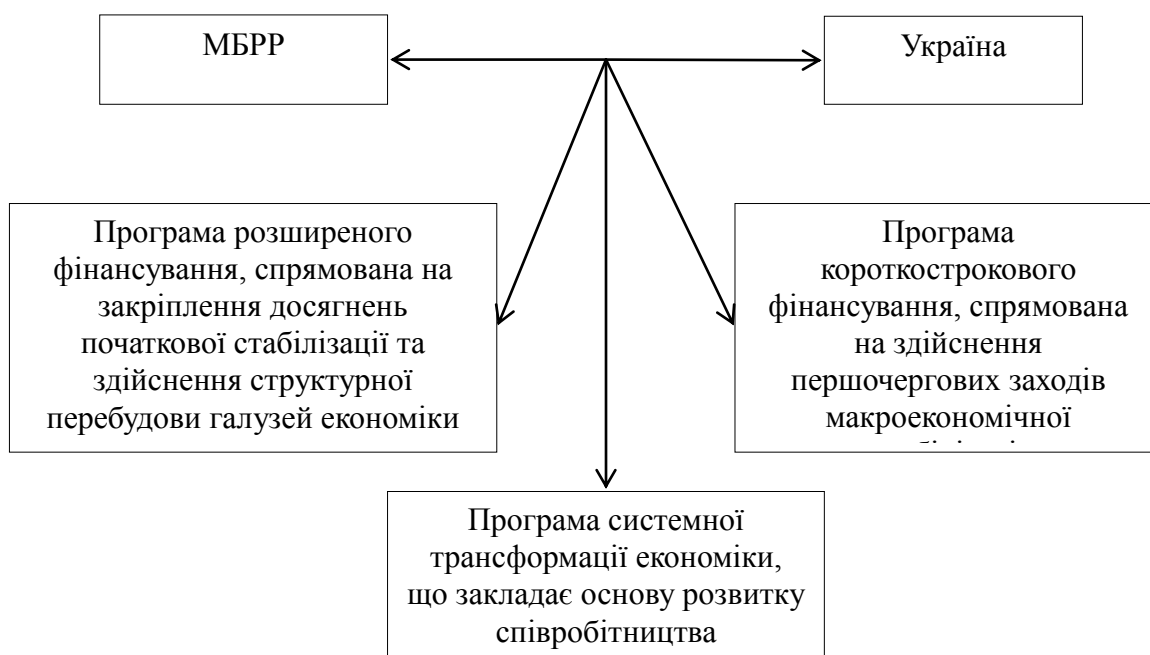

Рис. 2.2 – Співпраця України з МБРР [14]

Отже розглянувши дані на рисунку 2.2, робимо висновок, що основні напрямки співпраці України з МБРР також необхідно розглянути, які напрямки діяльності було реалізовано з МБРР на сьогоднішній день та планується реалізувати (таблиця 2.1)

Таблиця 2.1

Закриті проекти МБРР на Україні

Назва проекту	Дата закриття	Мета проекту
Програма модернізації державної податкової служби	29 червня 2012 року	Допомогти модернізувати систему державних доходів.
Проект Розвитку Системи Державної Статистики	31 грудня 2014 р.	Полягає у формуванні життєздатної системи державної статистики
Проект з передачі електроенергії	30 червня 2013 року	Покращити безпеку, надійність, ефективність та якість енергопостачання

Проект автошляхів та безпеки руху	31 грудня 2014 року	Покращення стану і якості ділянок дороги між Борисполем і Лубнами
Проект Реабілітації Гідроелектростанцій	30 червня 2014 року	Підвищити стабільність роботи і надійність енергопостачання

Виходячи з даних зазначених в таблиці 2.1 робимо висновок, що загалом проекти направлені на реалізацію поставлених стратегічних цілей перед країною. Також дослідимо проекти, що діють з 2013-го року та на майбутні роки (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Проекти МБРР в Україні з 2014-го року

Назва проекту	Дата початку	Дата закінчення	Фінансування МБРР
Проект Вдосконалення Системи Соціальної Допомоги	17 листопада 2009 року	1 квітня 2017 року	99,4
Проект Розвитку Експорту 2	20 березня 2011 року	31 грудня 2016 року	304,5
Проект Модернізації Державних Фінансів	23 жовтня 2012 року	30 червня 2017 року	50,0
Проект 3 Підвищення Енергоефективності В Україні	9 листопада 2014 року	31 березня 2018 року	200,0

Отже, виходячи з таблиці 2.2, можемо зробити висновок, що МБРР має різне направлення в співпраці з Україною на сьогоднішній день. Виходячи з проаналізованих проектів визначимо які існують мінуси та плюси співпраці з даною організацією.

Плюси:

- Значна частина наданих коштів йде на структурну перебудову економіки;
- Реалізація ряду соціальних проектів;

— Кошти на удосконалення важливих для економіки галузей.

Мінуси:

— Недосконале законодавство і нормативна база;

— Низька ефективність використання коштів;

— Жорсткі умови щодо надання грошової допомоги.

Як показує практика, використання кредитів МБРР для розвитку національної економіки України зумовлює необхідність перегляду системи оцінки їх доцільності та контролю за ефективним використанням. Слід підвищити контроль за дотриманням цільової спрямованості кредитів, а також забезпечити своєчасність і результативність виконання проектів. Тобто ця організація впливає на розвиток реального сектору економіки за допомогою висування ряду вимог до країни [16].

У зв'язку із завершенням реалізації спільних проектів «Модернізація державної податкової служби України – 1» та «Удосконалення системи соціальної допомоги». Урядом було схвалено відповідні звіти. Наступним пропонується розглянути співпрацю з ЄБРР.

ЄБРР працює лише на комерційних засадах. На відміну від МВФ, надає тільки цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби розвитку економіки.

60% позичкових засобів спрямовуються у приватний і 40%- у державний сектор. Крім цільових кредитів ЄБРР здійснює прямі інвестиції, а також надає технічну допомогу (консультації, курси навчання банкірів та менеджерів, допомога в організації систем розподілу продовольства). Спеціальних коштів для надання технічної допомоги ЄБРР не має, а залучає інші ресурси, в тому числі із створених у країнах ЄС спеціальних фондів, міжнародних організацій. Розглянемо співпрацю України з ЄБРР в цифрах.

Співпраця України зі Світовим банком здійснюється відповідно до Стратегії партнерства МБРР і МФК з Україною на 2012-2016 фінансові роки, яку схвалено Радою директорів Світового банку 16 лютого 2012 року. 31

липня 2012 року набрав чинності Меморандум про взаєморозуміння між Україною та МБРР, підписаний 16 липня 2012 р. в м. Києві та 31 липня 2012 р. в м. Вашингтон, яким визначено зобов'язання Сторін в рамках накопиченої Україною станом на 31.12.11 заборгованості перед МБРР.

19 березня 2014 р. визнано за доцільне залучення позик від МБРР для реалізації інвестиційного проекту «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання України» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.03.14 р. № 296-р [17]).

3 квітня 2014 р. утворено делегацію України для участі у переговорах з МБРР та затверджено Директиви щодо укладення Угоди про позику і Угоди про позику Фонду чистих технологій (Проект «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання України»). Підписати Угоди уповноважено Міністра фінансів України Шлапака О. В. (розпорядження Президента України від 03.04.15 № 411/2014-рп) . Дослідимо співпрацю України з ЄБРР в числах (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Співпраця ЄБРР та України

Показник	Обсяг
Число проектів	293
Чистий обсяг угод	7,5 млрд. євро
Загальна вартість проектів	15,5 млрд. євро
Валова сума освоєних коштів	5,2 млрд. євро
Частка портфеля проектів в приватному секторі	66%

Однією з головних цілей ЄБРР є робота з Національним банком України щодо створення сприятливих для МФО та інших структур умов для налагодження кредитування в гривнях і таким чином для полегшення доступу українських підприємців до більш широкого кола конкурентоспроможних джерел фінансування.

Європейський банк реконструкції і розвитку планує, що обсяг інвестицій у проекти в Україні складе близько 1 млрд. євро, половина яких планується в першому півріччі 2017 року.

Отже розглянемо виплати по МВФ за останні роки таблиця, адже саме це питання зараз турбує керівництво МВФ, адже повна характеристика проектів на які було надано таку суму не було представлено, що і викликає недовіру до уряду України на сьогоднішній день.

Таблиця 2.5

Виплати по МВФ з 2012 по 2015-й рік

	2012	2013	2014	2015
Основний	-	-	2234,38	3500
Відсотки/збори по кредиту	148,02	148,02	132,53	51,96
Всього	148,02	148,02	2366,91	3551,96

Як видно з таблиці 2.5 за офіційними даними кредит все ж таки виплачувався протягом останніх років, незалежно від заяв про відсутність даних по оплаті кредиту. Ситуація на валютному ринку залишиться напруженою. Очікується, що НБУ продовжить стабілізацію курсу, внаслідок чого скорочуватимуться міжнародні резерви. На готівковому ринку, в міру наближення парламентських виборів, зростатимуть девальваційні настрої. Можливо, уряд робитиме спроби вийти на міжнародні боргові ринки, а НБУ – відновити програму кредитування з МВФ. Як відомо Україні було надано кредит «стенд – бай».

Україна має нераціонально побудовану економіку: ресурсів багато, але не має належного обладнання і розроблених програм для їх раціонального використання. Саме тому, на нашу думку, основним напрямом відносин МВФ і Україна має бути надання технічної допомоги і консультацій, а відповідно лише після розроблення відповідної програми фінансування цієї розробки.

Звичайно, що отриманий кредит дещо стабілізував платіжний баланс, однак ці позитивні тенденції мають і свою негативну сторону – зменшилися реальні доходи населення. Крім того отриманий стабілізаційний кредит ще не виплачений, а Україна вже потребує нового кредиту.

На нашу думку, перед тим як брати кредит уряду України потрібно було нагадати, що кредит – це борг, який потрібно віддавати. Тому слід використовувати цей вид позики слід так, щоб з його допомогою створити умови для повернення кредиту.

Що ж стосується МВФ то він і надалі продовжує розширювати свою діяльність, продовжується вдосконалення наявних і створення нових механізмів фінансування, також лише два роки тому відбувся черговий перегляд квот – значно збільшилася квота для використання кредитів МВФ. До осені заплановано розробити новий механізм антикризового фінансування

Світовий досвід має багато прикладів як ефективного, так і неефективного використання коштів міжнародних фінансових організацій. У кожному разі органічне поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансових ресурсів країни є запорукою сталого її розвитку. При цьому фінансова відкритість обов'язковим своїм аспектом повинна характеризувати здатність країни брати участь у міжнародних економічних відносинах без негативних наслідків для макроекономічної стабільності держави. Особливе значення це набуває в процесі ринкової трансформації країн Центральної та Східної Європи.

Складність побудови відносин із зовнішніми кредиторами пов'язана з багаторічною неможливістю для України виконувати в повному обсязі свої зобов'язання щодо них, і це при тому, що країна є залежною від нових фінансових вливань з-за кордону. Втім, існуючі проблеми не повинні розглядатися як привід для переведення відносин з міжнародними фінансовими організаціями в конфронтаційне стан. Інакше кажучи, надзвичайно небезпечним було б порушення виконання взятих на себе

зобов'язань фінансового та іншого характеру у зв'язку з неспроможністю запобігти дефолту або в результаті свідомого політичного рішення.

Отже, проблеми взаємин з міжнародними фінансовими організаціями є вкрай важливими для сучасного етапу економічного і політичного розвитку держави. Досвід різних країн світу підтверджує об'єктивність того, що використання тих додаткових можливостей розвитку, які потенційно можуть надати зовнішні джерела фінансування, є помітним фактором поступального руху вперед, особливо в умовах трансформаційного розвитку. Адже очевидним є те, що країна, перед якою стоять завдання реструктуризації галузей виробництва, всього механізму власності та управління, мобілізації капіталів і кредитних ресурсів, в більшій мірі, ніж в умовах усталеної ринкової системи, залежить від того, наскільки ефективно використовується потенціал міжнародного співробітництва в кредитно- фінансовій сфері [7].

Інші питання, на які потрібно дати відповідь, полягають в тому, якою мірою доцільним і ефективним є використання зовнішніх боргових зобов'язань у зв'язку з конкретними проектами і програмами кредитування, наскільки в змозі є те або інша держава своєчасно розраховуватися за власними зобов'язаннями. Якщо говорити конкретніше, то важливо знати, наскільки позитивними або негативними є наслідки боргової політики держави, як слід діяти, виходячи з наявності об'єктивних і суб'єктивних чинників прийняття країною на себе боргових зобов'язань і їх виконання.

Необхідна також зважена оцінка кількісних параметрів, «стелі» національної заборгованості, з'ясування моменту небажаного перевищення певної критичної межі зовнішнього боргу порівняно з валовими показниками внутрішнього продукту, іншими важливими макроекономічними агрегатами. Адже надмірне навантаження на бюджет, пов'язане з обслуговуванням зовнішнього боргу, перевищення сумарним боргом об'єктивних коефіцієнтів експортної можливості можуть відобразитися в погіршенні умов і результатів функціонування економіки в цілому, привести до втрати істотних складових

національної безпеки держави, його здатності гарантувати свої інтереси в міжнародних відносинах.

Для України проблематика взаємин з міжнародними фінансовими організаціями небезпідставно розглядається в контексті здійснення економічних перетворень. Слід зазначити, що поточна ситуація з наявними зовнішніми борговими зобов'язаннями та їх обслуговуванням ставить державу в скрутне становище.

Якщо аналізувати проблеми співпраці з МВФ, то необхідно відмітити, що Україна вже одержала три транші кредиту і попри потенційні небезпеки спостерігаються певні позитивні результати від проведення програми Міжнародного валютного фонду: зниження інфляції, зменшення ризиків у банківському секторі, стабілізація валютного курсу, вирішення проблем платіжного балансу, деяке послаблення проблеми фіскального дефіциту та ін.

При цьому певні проблеми виникли з отриманням четвертого траншу кредиту, у якому Україні поки що відмовлено через непослідовну політику уряду, що також негативно, оскільки це може відчутно позначитись на репутації України на міжнародній арені. Тому очевидно, що подальша співпраця України з Міжнародним валютним фондом має будуватися на основі комплексного врахування як її позитивних так і негативних сторін [7].

Проблеми, які виникають у взаєминах України з міжнародними фінансовими організаціями, пов'язані як зі специфікою безпосередньо України, так і самих міжнародних фінансових організацій. Причому, якщо Україна виступає як країна з транзитивною (перехідний) економікою, то міжнародні фінансові організації використовують у співпраці з Україною стандартні вимоги щодо співпраці з іншими країнами, які мають високу питому вагу політичного забарвлення. Зрозуміло, що остання теза має відношення більшою мірою до Міжнародного валютного фонду і Світовому банку, ніж до Європейського банку реконструкції та розвитку.

Проблема платоспроможності України і зростання зовнішньої заборгованості. Ця проблема є дуже важливою як у напрямку можливостей

залучення коштів міжнародних фінансових організацій, так і в напрямку збереження національної безпеки України саме в контексті зовнішньої заборгованості. Крім цього, саме платоспроможність України є тим самим фактором, який дозволяє взагалі вести мову про залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Параметри зовнішньої заборгованості зараз не критичні для України. Але вони, безумовно, впливають як на можливість залучення нових фінансових ресурсів, так і на процес обслуговування вже отриманих.

Виходячи з наведених можливостей розвитку макроекономічної ситуації і характеру взаємовідносин з міжнародними фінансовими організаціями, необхідно будувати такі взаємини саме у сфері зміцнення платоспроможності України.

Проблема неадекватності вимог міжнародних фінансових організацій реаліям економіки України. Ця проблема пов'язана з використанням відносно України певних шаблонів, які використовуються в інших країнах світу, включаючи не тільки країни Центральної та Східної Європи, а й Латинської Америки та Азії. Національна економіка України має свої особливості, як структурного, так і геоекономічного характеру, які не дозволяють ставити її в один ряд з економіками країн Латинської Америки.

Неадекватність вимог міжнародних фінансових організацій щодо України має відношення і до змін ситуації в світі. Фінансова криза виявила гострі протиріччя, пов'язані з процесами глобалізації в рамках сучасної світової економіки та лібералізації світогосподарських відносин з одного боку, а з іншого- з необхідністю їх ефективного регулювання на міжнародній основі. Крім цього, в останні десять років змінилася модель економічного розвитку країн- отримувачів допомоги, яка пропонується міжнародними установами.

Проблеми взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями передбачають необхідність і можливість оптимізації таких взаємин. Така оптимізація повинна розглядатися як основний напрямок, яке

визначало б відносини з міжнародними фінансовими організаціями на наступний період.

2.2. Аналіз інвестицій міжнародними фінансовими організаціями

Європейський інвестиційний банк надає позики і гарантії для фінансування проектів у пріоритетних секторах економіки у наступних напрямках:

по-перше, на проекти розвитку недостатньо розвинутих регіонів;

по-друге, на проекти модернізації, оновлення основних фондів підприємств або розвитку нових видів діяльності, коли ці проекти за своїм масштабом не можуть повністю фінансуватися за рахунок коштів, які є в розпорядженні окремих країн;

по-третє, на проекти, до яких виявляють зацікавленість декілька країн і котрі не можуть повністю фінансуватися за рахунок інших джерел, що є в розпорядженні окремих країн.

Наскільки це можливо, кредити надаються тільки за умови, що використовуються й інші джерела фінансування. Банк може поставити надання кредитів у залежність від організації міжнародних торгів. Банк не фінансує такі проекти, проти яких заперечує держава, на території якої пропонується їх реалізація [2].

На сьогодні за підтримки ЄІБ на різних стадіях проектного циклу – ідентифікації ідеї, ініціювання, підготовки та реалізації знаходиться 8 інвестиційних проектів в сфері розвитку транспорту, муніципальної інфраструктури, енергетики та енергозбереження, сума позик за якими складає понад 1 млрд. євро (чотири з цих проектів фінансуються спільно з ЄБРР).

На стадії реалізації знаходиться 2 інвестиційних проекти:

- "Український проект європейських доріг України" (транспортна інфраструктура).

Метою проекту є покращання стану міжнародного транспортного коридору №5 (Трієст-Будапешт (Братислава) – Львів) на ділянці Стрий – Львів, а також міжнародного транспортного коридору №3 (Берлін – Вроцлав – Львів – Київ) на ділянці Львів – Броди .

Загальна вартість проекту визначена в 572 млн. євро і фінансується з трьох джерел:

- ЄБРР надав Україні Кредит у сумі 200 млн.євро
- ЄІБ надав Україні Кредит у сумі 200 млн.євро
- Кошти державного бюджету України - 172 млн. євро.

Завершення робіт за Третім проектом Кредитної угоди дасть Україні сучасну європейську автомагістраль довжиною майже 700 км від кордону з Угорщиною до м. Житомир. На ній будуть створені умови для безпечного та безаварійного руху [14].

- Проект будівництва високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС- Київська (енергетика та енергозбереження).

Загальна вартість Проекту становить 364 млн. євро. Позика ЄБРР та ЄІБ складає 300 млн. євро, а власні кошти НЕК «Укренерго» - 64 млн.євро.

До основних результатів проекту слід віднести наступні:

- збільшення пропускної спроможності електричних мереж ОЕС України в перетині Захід-Вінниця з відповідним збільшенням використання АЕС в балансі ОЕС України;
- підвищення надійності електропостачання споживачів центральної частини ОЕС України;
- зменшення кількості електричних мереж, що знаходиться в забрудненій Чорнобильській зоні за рахунок перезаведення ПЛ 750 кВ Хмельницька АЕС – Чорнобильська АЕС на новозбудовану ПС 750 кВ «Київська».

Серед основних продуктів проекту слід відокремити наступні: збільшення питомої ваги електроенергії, виробленої на атомних

електростанціях; зменшення потреби у вугіллі і газі; зменшення шкідливих викидів; зниження вартості втрат електроенергії в мережі [16].

На стадії підготовки знаходиться 4 проекти:

- Проект "Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва" (транспортна інфраструктура);
- Проект "Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС - Каховська",
- "Програми з енергоефективності та охорони довкілля" (енергетика та енергозбереження);
- Проект "Розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві" (муніципальна інфраструктура)

На стадії ідентифікації ідеї знаходиться 2 проекти:

- Модернізація газотранспортної системи,
- "Будівництво ПЛ 330 кВ Новоодеська – Арциз".

Світовий банк є учасником фінансування екологічних проектів. Найбільш активними міжнародними організаціями Групи Світового банку у цьому питанні є МФК та МБРР. За даними українського офісу Світового банку, цими двома організаціями фінансуються проекти на суми більше 700 млн. дол. США.

На сьогодні Світовий Банк фінансує Проект розвитку державної інфраструктури: близько 140 млн. дол. США виділено за компонентом енергозбереження на підприємствах водопостачання та водоочищення. Світовий банк також готує новий Проект енергозбереження, що передбачає кредитування програм енергозбереження на промислових та муніципальних підприємствах через Укрексімбанк у розмірі 300 млн. дол. США. У той же час готується схема «зелених інвестицій» з закупівлею українських «встановлених кількісних одиниць» (квот на викиди CO₂), яка буде пов'язана з Проектом енергозбереження та може принести 100 млн. дол. США для Проекта енергозбереження.

МФК надала енергозберігаючим компаніям – "AES-Київобленерго" и "AES-Рівненерго" кредити на \$45 млн. Ці кредити мали найбільший термін погашення серед усіх приватних інфраструктурних проектів МФК в Україні. Крім кредитів, МФК також надала двом компаніям часткову гарантію за кредитом на \$5 млн., що дозволило їм мобілізувати додатково довгострокові кредити в гривні в еквіваленті \$30 млн. Фінансування МФК дозволить компаніям знизити збитки електроенергії, поновити передавальне пристрої, підвищити ємкість мережі у швидкозростаючих регіонах та покращити загальну ефективність управління шляхом інвестування в нові системи комунікацій та інформаційні технології. Ця інвестиція сприяє покращанню послуг з розподілу електроенергії в Україні та стане важливим сигналом для майбутніх приватних інвестицій в енергетичний сектор країни [13].

Україна співпрацює з Японією у реалізації проектів на основі схеми «зелених інвестицій». За допомогою схеми «зелених інвестицій» країна зможе розширити рамки співпраці Японії та України, оскільки велика кількість японських компаній, які володіють передовими технологіями енергозбереження, зацікавлені в реалізації цих проектів.

Агентство екологічних інвестицій України та японська Організація розвитку нових енергетичних та промислових технологій (NEDO) на сьогодні вже узгодили близько 20 проектів, які будуть реалізовуватись за «схемою зелених інвестицій».

Корпорація надає можливість доступу до міжнародного ринку капіталу країн, які зазнали труднощі у залученні інвестицій. МФК залучає фінансові ресурси по лінії міжнародних фінансових установ через інвестиційні фонди, шляхом гарантованого розміщення цінних паперів.

МФК надає не більше 25 від загальної суми витрат на проект, ніколи не стає найбільшим утримувачем акцій і не бере участь у керуванні компанією. Участь МФК у фінансуванні проектів має позитивний ефект, оскільки корпорація має великий досвід ведення справ з країнами, що розвиваються, та з їхніми урядами. Іноземні інвестори залучають МФК до участі у проектах,

тому що присутність міжнародних фінансових організацій викликає довіру у керівництва країни реалізації проекту.

МФК надає фінансування як у вигляді кредитів, так і у входженні в капітал різних проектів, що спрямовані на розвиток «зелених» технологій. Ще одним важливим напрямком для МФК в Україні буде праця в рамках Фонду чистих технологій. У фокусі цього фонду проекти, що пов'язані з енергоефективністю та оновлюючою енергетикою та МФК планує інвестувати близько 75 млн. дол. США.

Україна є цікавою і іншим організаціям, таким як Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO), Північний інвестиційний банк (NIB), Німецький державний банк розвитку KfW. Всі вони працюють за схожими стандартами та ставлять досить високі вимоги до українських проектів. Наприклад, міжнародна фінансова організація NEFCO інвестує в проекти, які мають позитивний фінансовий стан, а також негативно ставиться до оптимізації оподаткування та фінансує тільки проекти з модернізації існуючих потужностей. Проект повинен генерувати такий грошовий потік, що дасть змогу бути окупленим тільки за рахунок впровадження екологічних заходів.

Основними факторами, що стримують інвестиції до енергозберігаючих проектів є наступні:

- недосконалість законодавчої та регуляторної бази, неефективні механізми впровадження прийнятих рішень;
- недостатня поінформованість суб'єктів економічної діяльності про вигоди проектів;
- дефіцит довгострокових джерел фінансування та високі стартові інвестиції;
- дефіцит кваліфікованих менеджерів у сфері енергетики та аудиту, а також організаційних ресурсів для налагодження регуляторної бази для проектів по енергозбереженню [8].

Завданням БАГІ є стимулювання іноземних інвестицій в країнах, що розвиваються, шляхом:

1. надання консультаційних послуг членам агентства щодо проведення заходів, які б могли зробити ці країни більш привабливими для вкладання іноземного капіталу.

2. надання гарантій інвесторам проти ризиків, пов'язаних з переказом валюти, експропріацією, війною, громадянськими заворушеннями та порушенням умов контракту урядом країни, в яку був вкладений капітал.

Оскільки кінцевою метою діяльності БАГІ є забезпечення економічного зростання та розвитку, то проекти, які страхуються, повинні відповідати жорстким фінансовим економічним і екологічним вимогам. Вони також повинні допомагати країні, що розвивається, в створенні робочих місць, в технічному оснащенні виробництва і в розвитку експорту.

Максимальний розмір страхування по окремому проекту – 50 млн. доларів.

Застрахувати свої інвестиції може будь-який інвестор будь-якої країни – члена БАГІ, крім тієї країни, в яку вкладаються кошти. Корпорація може отримати страховку, якщо вона була зареєстрована чи проводить основну частину операцій в країні, яка є членом БАГІ, або якщо більшість власників цієї корпорації – юридичні особи країн, які є членами БАГІ. Державні підприємства можуть отримати страховку, якщо вони зайняті комерційною діяльністю.

Гарантії звичайно надаються на 15 років, але можуть бути продовжені до 20 років, якщо БАГІ визнає це необхідним. Термін контракту про інвестування, крім інвестування в основний капітал, звичайно відповідає терміну наданих гарантій. БАГІ має право розірвати контракт про надання гарантій тільки у випадку, якщо інвестор, отримавши страховку, порушує свої контрактні зобов'язання зі страхування. Інвестор може відмовитись від подальшого отримання страхування в день укладання контракту в будь-який рік, починаючи з четвертого року знаходження контракту в силі.

Гарантії БАГІ сприяють пом'якшенню некомерційних ризиків для інвестицій, заохоченню кредиторів та інвесторів до інвестування у країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою та до ін'єкцій вкрай потрібної ліквідності у фінансові ринки цих країн

Банківські системи у багатьох країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються, опинилися перед серйозною загрозою, зумовленою нинішньою фінансовою кризою, і це створює нові виклики для Групи Світового банку. У 2015 фінансовому році БАГІ забезпечило страхове покриття проектів за регіонами та напрямками діяльності, що зображено в таблицях 2 і 3 [7]. Європі та Центральній Азії було надано гарантії у розмірі 1254, 6 млн. дол. США, що склало 60% загальної суми гарантій, що надані БАГІ у 2015 році. У фінансовий сектор була спрямована найбільша сума гарантій

У 2014 році БАГІ надало свою четверту гарантію на підтримку банківського сектора в Україні. Гарантія у сумі 247 млн. дол. США надається на покриття кредиту акціонера – банку “UniCredit Bank Austria AG” – акціонерному комерційному банку “Укрсоцбанк”, який є четвертим за величиною банком в Україні. Якщо умови інвестиційного клімату в Україні поліпшаться, Агентство з гарантування інвестицій буде готове розширити свою присутність в Україні [7].

Також 30 квітня 2014 року МВФ ухвалив рішення про започаткування програми для України за дворічною угодою «Stand-By», в рамках якої нашої державі надано доступ до кредитних ресурсів Фонду в обсязі 17 млрд. дол. США

Зазначена програма Фонду розроблена з метою забезпечення підтримки плану економічних реформ Уряду України, ефективна реалізація якого сприятиме відновленню макроекономічної та фінансової стабільності в державі, здійсненню структурної модернізації національної економіки, а також створенню надійного підґрунтя для подальшого економічного зростання нашої країни.

Рішення МВФ передбачає невідкладне виділення в рамках згаданої програми першого траншу для України в обсязі понад 3 млрд. дол. США.

Виділення Фондом другого та третього траншів відбуватиметься на підставі огляду виконання Україною власних зобов'язань за угодою «Stand-By», яка здійснюватиметься фахівцями МВФ кожні два місяці. Очікується, що здійснення зазначеного огляду представниками Фонду у подальшому відбуватиметься на щоквартальній основі [8].

Як зазначено в Стратегії партнерства з Україною (СПУ) на 2016-2020 фінансові роки, стратегія МФК в Україні далі зосереджуватиметься на підтримці: стабілізації банківського сектору та цільового фінансування, агробізнесу, та інфраструктури, що доповнюватиметься підтримкою двох міжсекторних тем, пов'язаних з поліпшенням бізнес-середовища та підвищенням енергоефективності. У 2018 фінансовому році і до теперішнього часу, МФК вже інвестувала 191 млн. дол США за рахунок власних коштів і привернула ще 85 млн. дол. США і фінансування планується до 2020-го року за програмою співпраці.

Аналіз особливостей співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями дає можливість визначити напрями оптимізації взаємин з ними, які визначаються специфікою самих міжнародних фінансових організацій.

Перший напрямок передбачає збереження наявних рівнів і форм взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями і надалі. У цьому випадку можливим є також повне збереження всіх тих протиріч, які існують і зараз. Можна також прогнозувати, що суперечності у відносинах з міжнародними фінансовими організаціями посилюватимуться, враховуючи і процес трансформації самих організацій, і можливий розвиток національної економіки України. До того ж, одним з обтяжуючих факторів може виступати посткризовий коливання загальносвітових економічних процесів.

У цьому напрямі також зберігатиметься ситуація і з кореляцією між співпрацею з міжнародними фінансовими організаціями та приватними інвесторами.

Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями є шляхом інтеграції України в міжнародні економічні і політичні відносини. Центральним напрямком у наведеному спектрі завдань є формування ринкової системи господарства і заснованої на ринкових принципах моделі взаємовідносин з іноземними партнерами і кредиторами як найбільш ефективних і продуктивних.

До стабілізації політичної ситуації в державі не можна сподіватися на вирішення проблеми зовнішньої заборгованості. Саме це визначає цілі оптимізації зовнішніх запозичень в умовах сучасного розвитку України. Досягнення цих цілей не може не бути важливим фактором стабілізації ситуації як з надходженням нових засобів і їх ефективним використанням в державі, так і своєчасним обслуговуванням отриманих коштів, отже сприятиме загальному макроекономічному оздоровленню національної економіки України та її виходу з кризового стану.

У стратегії взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями необхідно чітко визначити форми продовження співпраці з такими організаціями. З урахуванням практики останніх років нерегулярності надходження фінансових ресурсів можливі зміни самих принципів взаємовідносин з міжнародними фінансовими організаціями.

Але, враховуючи нинішній стан країни- прохача, такі можливості для України не представляються досить реальними. Крім цього, на співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями впливає реакція західних засобів масової інформації щодо економічного і соціально- політичного клімату в Україні. До об'єктивних реалій відносяться також фактори впливу на Міжнародний валютний фонд і Світовий банк потужних держав світу (у першу чергу США) з метою досягнення відповідних економічних і політичних цілей в Україні і в інших країнах.

Ці обставини мають враховуватися в процесі співпраці України як з міжнародними структурами, так і безпосередньо у відносинах з відповідними країнами. Певні зрушення у відносинах з відповідними країнами матимуть позитивний вплив на відносини з міжнародними валютно- фінансовими установами та організаціями і навпаки. Актуальною є диверсифікація відносин з міжнародними фінансовими організаціями (не обмежуючи співробітництво лише МВФ, Світовим банком та ЄБРР).

31 липня 2012 року набрав чинності Меморандум про взаєморозуміння між Україною та МБРР, підписаний 16 липня 2012 р. в м. Києві та 31 липня 2012 р. в м. Вашингтон, яким визначено зобов'язання Сторін в рамках накопиченої Україною станом на 31.12.11 заборгованості перед МБРР.

2 жовтня 2014 р. набрала чинності Угода про позику (Проект "Модернізація системи соціальної підтримки населення України").

4 вересня 2014 року набрала чинності Угода про позику (Перша позика на політику розвитку у фінансовому секторі).

22 жовтня 2014 р. визнано за доцільне залучення позик від МБРР для реалізації інвестиційного проекту "Другий проект з передачі електроенергії" (розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.14 р. № 1060-р).

10 листопада 2014 р. утворено делегацію України для участі у переговорах з МБРР та затверджено Директиви щодо укладення Угоди про позику та Угоди про позику Фонду чистих технологій (Другий проект з передачі електроенергії). (розпорядження Президента України від 10.11.14 № 1233/2014-рп).

12 листопада 2014 р. схвалено остаточний звіт за результатами реалізації спільних із МБРР інвестиційних проектів "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень" і "Додаткове фінансування Проекту "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень" (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.11.14 р. № 1091-р).

21 листопада 2014 р. набрали чинності Угоди про позику і Угоди про позику Фонду чистих технологій (Проект "Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання України" та Проект розвитку міської інфраструктури – 2).

21 січня 2015 р. визнано за доцільне залучення позики від МБРР для реалізації проекту "Поліпшення медичних послуг для населення" (розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.01.15 р. № 81-р).

9 лютого 2015 р. утворено делегацію України для участі у переговорах з МБРР та затверджено Директиви щодо укладення Угоди про позику (Проект "Поліпшення медичних послуг для населення"). Підписати Угоду уповноважено Міністра охорони здоров'я Квіташвілі О. (розпорядження Президента України від 09.02.15 № 129/2015-рп). 19 березня 2015 р. підписано зазначену Угоду про позику.

10 лютого 2015 р. Міністром енергетики та вугільної промисловості Демчишиним В. В. підписано Угоду про позику та Угоду про позику Фонду чистих технологій (Другий проект з передачі електроенергії). (розпорядження Президента України від 07.02.15 № 125/2015-рп). 9 червня 2015 р. Угоди набрали чинності.

17 квітня 2015 р. визнано за доцільне підготовку спільного з МБРР системного проекту "Друга позика на політику розвитку" та залучення позики від МБРР в рамках зазначеного системного проекту в розмірі 500 млн. дол. США (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.04.15 р. № 372-р).

З 16 по 21 квітня 2015 р. офіційна делегація України на чолі з Головою Національного банку України, до складу якої також входять Міністр фінансів України, Міністр економічного розвитку і торгівлі України, Надзвичайний і Повноважний Посол України в США та представники Національного банку України та Мінфіну, брала участь у весняних зборах керуючих Міжнародного валютного фонду і Світового банку у м. Вашингтон (США).

20 квітня 2015 р. утворено делегацію України для участі у переговорах з МБРР та затверджено Директиви щодо укладення Угоди про позику (Друга позика на політику розвитку). Підписати Угоду уповноважено Міністра економічного розвитку і торгівлі Абромавичуса А. (розпорядження Президента України від 20.04.15 № 431/2015-рп).

17 липня 2015 р. схвалено остаточний звіт за результатами реалізації спільного з МБРР Другого проекту розвитку експорту та Додаткового фінансування для Другого проекту розвитку експорту (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.07.15 р. № 743-р).

22 липня 2015 р. схвалено остаточний звіт за результатами реалізації спільного з МБРР Проекту модернізації державних фінансів (постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.15 № 523).

Розділ 3. Роль міжнародних фінансових інституцій в інвестиційному процесі

3.1 Перспективи співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями

Діяльність міжнародних фінансових організацій (МФО) набуває вагомого значення для реалізації Україною стабілізаційної політики. Серед основних причин цього можна назвати економічний спад, необхідність здійснення структурних реформ, несформованість фінансового ринку, є обмеженими можливості використання таких способів наповнення державного бюджету, як приватизація державного сектору економіки, внутрішні боргові запозичення та ін.

Поглиблення співпраці з провідними МФО відповідає потребам ліквідації диспропорцій платіжних балансів і дефіцитів державних бюджетів країн із перехідним типом економіки, у тому числі й України, чого не можна було досягти тільки за рахунок внутрішніх макростабілізаційних чинників. Крім того, залучення України до роботи структур кредитного сприяння відображає прагнення швидше інтегруватися до світового господарства та

пов'язано зі сподіваннями на отримання країною консультативної та фінансової допомоги для подолання наслідків криз [15].

Найбільший вплив на стабілізаційну політику України здійснюють такі провідні МФО, як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Головними напрямками стабілізаційного й адаптаційного впливу цих організацій є фіскальна, грошово-кредитна й валютна політика.

Цільові орієнтири впливу МФО на вироблення та реалізацію Україною стабілізаційної політики демонструє рисунок 1.

Засадами, на яких базується співпраця України з МФО, є наступні:

- прискорення процесу ринкової трансформації, фінансова стабілізація та інтегрування України до ЄС;
- відповідність умов надання кредитних ресурсів Україні МФО пріоритетам її соціального й економічного розвитку;
- сприяння залученню країною прямих іноземних інвестицій, мобілізація та високоефективне використання внутрішніх ресурсів;
- спрямування фінансових ресурсів на забезпечення сталого зростання, структурні перетворення, формування розвиненого внутрішнього ринку та ліквідацію практики використання їх для фінансування поточних витрат;
- дотримання загальновизнаних і економічно обґрунтованих меж та порогів рівня зовнішньої заборгованості, згідно з міжнародними критеріями платоспроможності країни.

Особливо сильний вплив на реалізацію стабілізаційної політики чинить МВФ. МВФ реалізує неоліберально-монетарну стабілізаційну та структурно-адаптаційну політику через використання жорстких механізмів монетарного контролю фінансово-економічного регулювання країн-реципієнтів і послаблення керівної ролі урядових структур в умовах лібералізації та регулювання міжнародної економічної діяльності. Політика Фонду має довгострокові наслідки для внутрішньої динаміки національної економіки. По-перше, здійснюючи адаптаційну та стабілізаційну економічну політику,

МВФ здійснює організаційну функцію. По-друге, кредити МВФ вирізняються високою «точковою» ефективністю, що діє за сприятливих обставин на «точки зростання» національної економіки без істотного мультиплікаційного ефекту [5].

Структурно-адаптаційні програми МВФ за кредитно-фінансовою підтримкою приділяють основну увагу заходам, які спрямовані на реформи в грошово-кредитному сегменті національної економіки та транспарентність фінансово-економічної інформації. Так, запропоновано відмову від нежиттєздатних кредитно-фінансових установ. Також МВФ рекомендує здійснення заходів із посилення регулювання і контролю за кредитно-фінансовими операціями, розвитку приватного підприємництва і конкуренції.

Відповідно до стабілізаційних програм фінансової підтримки країн, для виходу з кризи слід укріпити дохідну частину державного бюджету для забезпечення необхідного обсягу ресурсів із метою перебудови фінансово-кредитного сектору та зменшення дефіциту поточного платіжного балансу. У подальшому, якщо економічна ситуація погіршуватиметься, допускається деяке збільшення бюджетного дефіциту.

Посилення провідної ролі МВФ в управлінні кризами за рахунок нових видів кредитування економік, контролю і підтримки фінансових і макроекономічних реформ допомагає нейтралізувати вплив кризових явищ на національну економіку. У програмах Фонду існують такі монетарні способи мобілізації та підвищення ефективності заощаджень, як передбачувана монетарна політика, зменшення дефіциту державного бюджету, інституційна трансформація та стабілізація валютно-фінансового сектору національної економіки [5].

Партнерство МВФ та України вимагає більшої відкритості і готовності до діалогу щодо політичних і фінансово-економічних заходів, що намічено. Як показує світова практика, співробітництво з Фондом спонукає національних економістів і політиків значно інтенсивніше використовувати

сучасні методики та інструментарій аналізу, насамперед монетарного аналізу [8].

МВФ розробляє систему критеріїв ефективності фінансово-кредитної політики, структуруючи економічну політику країни так, щоб, по-перше, забезпечити повернення валютних ресурсів, а по-друге, надати й урядові країни-одержувача, і кредиторам систему наочних і виразних індикаторів ефективності такої політики на кожному етапі (насамперед, індикаторів стану фінансової системи країни) (рисунок 3).

Фахівці МВФ вважають, що уряд України виявляє здатність до адаптації, наполегливість у вирішенні багатьох проблем у сфері фінансово-економічної політики, обумовлених кризою. Інтервенції у фінансово-кредитному секторі також сприяють зниженню системних ризиків і підвищенню ціни на активи, хоча на початковому етапі у здійсненні та координації цих інтервенцій і виникають труднощі.

Ми вважаємо, що було б перебільшенням визнавати за МВФ вирішальну роль у здійсненні в Україні структурно-адаптаційних і стабілізаційних заходів.

Однак авторитетну роль цього фінансового інституту за впливом на саму структуру політики реформування, інтенсивність конкретних заходів та їх послідовність не слід недооцінювати.

МБРР – головна кредитна установа Світового банку, найбільший кредитор проектів розвитку в країнах, що розвиваються, із середнім рівнем доходів на душу населення.

Усі країни, що мають намір вступити до МБРР, повинні спочатку стати членами МВФ. Банк надає позики виключно під гарантії урядів країн-членів, під відсоткову ставку, що змінюється кожні 6 місяців. Кредити надаються зазвичай на 15-20 років із відстрочкою платежів за основною сумою від 3 до 5 років.

Вплив МБРР на реалізацію стабілізаційної політики України виявляється головним чином у стабілізаційному кредитуванні економіки –

фінансуванні програм галузевої адаптації та структурної перебудови. Загалом, структурне регулювання є основною умовою у процесі надання позик МБРР.

Програми структурної перебудови передбачають підтримку окремих реформ господарської реорганізації й економічної політики, у першу чергу тих, що спрямовані на зменшення диспропорцій зовнішньої торгівлі, зменшення бюджетного дефіциту або зниження інфляції.

Більшу частину позикових коштів, що отримала Україна останніми роками від МБРР для реалізації проектів за кредитними угодами (84%), вкладено у системні перетворення через фінансування державного бюджету і тільки 16% спрямовано на реалізацію інвестиційних проектів [6].

Головна мета співробітництва України з ЄБРР – розвиток підприємництва, фінансова підтримка малого та середнього приватного бізнесу, роздержавлення і приватизація. ЄБРР виконує роль каталізатора економічних змін, він сприяє залученню місцевих і зарубіжних інвестицій.

Ключовою відмінною особливістю Банку є підтримка ним підприємницької ініціативи. ЄБРР працює лише на комерційних засадах і, на відміну від МВФ, надає виключно цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на розвиток економіки (60% позикових засобів спрямовуються до приватного і 40% – до державного сектору) [2].

Окрім надання цільових кредитів, Банк здійснює прямі інвестиції та надає технічну допомогу (допомога в організації систем розподілу продовольства, консультації, курси навчання банкірів і менеджерів), залучаючи ресурси зі спеціальних фондів, міжнародних організацій, що створені у країнах ЄС.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є визначення переліку конкретних фінансових інструментів, що можуть бути запропонованими МФО для формування цілісного фінансового механізму реалізації стабілізаційної політики в Україні.

Висновки

На сучасному етапі Україна перебуває у стані глибокої фінансової та економічної кризи, що проявляється через такі негативні тенденції як спад виробництва, загальні неплатежі, зростання державного боргу та дефіциту державного бюджету, масштабне безробіття, загострення соціальних суперечностей та політичні конфлікти на міжнародному рівні. В таких умовах виникає необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів для усунення цих проблем, що може бути здійснено, перш за все, за рахунок позик міжнародних фінансових організацій, які на нинішньому етапі розвитку світового господарства відіграють провідну роль у подоланні наслідків світової фінансової кризи.

Україна з причини відсутності значних зрушень у реформуванні національної економіки, що сповільнює процес залучення приватного іноземного капіталу в формі інвестицій, і сьогодні значною мірою потребує фінансування з боку міжнародних фінансових організацій. Визначаючи доцільність залучення кредитних ресурсів, слід відмітити, що найрезультативнішими для України були перші кредити МВФ, призначені

для фінансування системних перетворень і перший кредит підтримки та інституцій і реабілітацій кредити Міжнародного банку розвитку та реформування (МБРР).

Саме завдяки надходженню цих коштів стало можливим прискорення формування власної фінансово-кредитної системи та золотовалютних резервів України. Крім того, ці ресурси забезпечили реалізацію ефективної монетарної політики (наслідком чого стало скорочення темпів інфляції), надходження валютних ресурсів в країну сприяли проведенню грошової реформи і введенню в обіг національної грошової одиниці, динамізували формування інфраструктури ринкового середовища та розбудову фінансових інструментів.

Основною проблемою співпраці на сьогоднішній день залишається недостовірність інформації щодо спрямування кредитів в Українську економіку, адже значна кількість проектів, що мали вже бути завершеними просто призупинені з невідомих причин. Заборгованість України перед МФО на сьогоднішній день складає 13,9 % від загального боргу, і дана сума зростає кожного року. Проблема полягає у неможливості України знизити заборгованість через не проведення реструктуризації зовнішнього боргу та неефективної боргової політики.

Також проблемним є питання недосконалої законодавчої бази, яка не дає змогу оптимізувати та регулювати питання співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. В Україні відсутні нормативні акти, які суттєво впливатимуть на механізм співпраці з МФО, адже його можна визнати неідеальним через постійне зростання заборгованості та відсутності позитивних зрушень в економіці країни.

Станом на 2016-й рік питання залучення іноземних інвестицій є найбільш актуальним через політичні події, що не припиняються в Україні і на сьогоднішній день. Конфлікт з Росією несе за собою втрати майна та суттєво вплинув на коливання курсу гривні. Якщо розглядати економічну сторону даного питання, то необхідно сказати, що за умов продовження такої

ситуації буде зруйновано велику кількість міст України та відбудову буде необхідно залучення великої кількості коштів. В даному разі Україна розраховує на підтримку всіх організацій, з якими вона співпрацює та планує налагодити співробітництво. Наразі для припинення погіршення економічної та політичної ситуації в країні необхідно якомога швидше прийняти рішення щодо мирного вирішення конфлікту та почати негайну допомогу постраждалим сім'ям. Саме тому питання співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями суттєво актуалізується.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бураковський І.В. Проблеми взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями. Світова економіка: глобальна фінансова криза / І.В. Бураковський, А.В. Плотніков. - Харків: Фоліо, 2010. – С. 415
2. Донських М. С., Костишина О. Я. Роль міжнародних фінансових організацій в сучасній світовій економіці. Публікація 2015-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2015/Economics/68571.doc.htm
3. ЄБРР обіцяє продовжити кредитування енергопроектів в Україні. Українська правда. Економічна правда. Стаття від 11.03.2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/03/11/426536/>
4. Зовнішній борг України. Дані Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=A25D7BD7826B56DFB769B9A97215804A?id=63734>
5. Інформація щодо Стратегії ЄБРР в Україні на 2011-2014 роки. Відомості Міністерства фінансів України від 27.05.2011 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/>
6. Кабмін затвердив стратегію співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2013-2016. Інформаційне агенство «Українські новини». Стаття від 12.09.2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://un.ua/ukr/article/467330.html>
7. Малиновська І.В. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом: можливості та небезпеки. Стаття від 2015-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/6/malynovska.php>

8. МВФ прийняв рішення про започаткування програми для України за дворічною угодою «Stand-By». Посольство України в Королівстві Таїланд. Стаття від 01.05.2014-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thailand.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/22435-mvf-prijnyav-rishennya-pro-zapochatkuvannya-programi-dlya-ukrajini-za-dvorichnoju-ugodoju-stand-by>

9. Міжнародні фінансові організації зможуть здійснювати випуск гривневих облігацій. Юридичний портал. Стаття Baker & McKenzie – CIS, Limited від 27.08.2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-941/>

10. Міжнародні фінансові організації. Словник законодавчих термінів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.6287.0>

11. Міжнародні фінансові організації. Управління зовнішньоекономічною діяльністю. Публікація від 16 серпня 2007-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://djerelo.com/economika/92-upravlinia-zovnishneekonomichnoy-ijalnistiy/6029-25>

12. Місце та роль міжнародних організацій у системі глобальної та європейської безпеки (2012). Фіскальна безпека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://botanchik.at.ua/publ/indz_kpizi/fiskalna_bezpeka/

13. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації. Класифікація міжнародних організацій. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.

14. Носова О.В. Співпраця України з міжнародними організаціями. Національна економіка: навч. посіб./ за заг. Ред.. Носової О.В. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 512 с.

15. Партнерство Світовий банк – Україна. Огляд програм для країни. Квітень 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Ukraine-Snapshot-ukr.pdf>

16. Про делегацію України для участі у переговорах з Міжнародним банком реконструкції та розвитку щодо укладення Угоди про позику і Угоди про позику Фонду чистих технологій (Проект «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку. Розпорядження президента України № 411/2015-рп від 03.04.2015-го року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/17113.html>

17. Про залучення позик від Міжнародного банку реконструкції та розвитку для реалізації інвестиційного проекту «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України». Розпорядження Кабінету Міністрів України № 296-р від 19.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/296-2015-%D1%80>

18. Резнікова О. М. Зміна пріоритетів у системі міжнародної безпеки під впливом світової фінансової кризи. Національний інститут стратегічних досліджень. Публікація від 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/434/>

19. Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями. Урядовий портал органів виконавчої влади України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=24482

20. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Міжнародні фінансові організації та їх функції. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 576 с.